

Téma 39 - Deváté a desáté přikázání

Tato dvě přikázání pomáhají žít svatou čistotu (deváté přikázání) a odpoutanost mysli a tužeb od hmotných dober (desáté přikázání).

21.01.2018

PDF ► Deváté a desáté přikázání

Pablo Requena

„Nebudeš dychtit po ženě svého bližního. Nebudeš toužit po domě

svého bližního ani po jeho poli ani po jeho otroku ani po jeho otrokyni ani po jeho býku ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu“ (Dt 5, 21).

„Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci“ (Mt 5, 28).

1. Vnitřní hříchy

Tato dvě přikázání se vztahují na vnitřní úkony týkající se hříchů proti šestému a sedmému přikázání, které morální tradice zařazuje mezi tzv. vnitřní hříchy. Pozitivním způsobem tato přikázání nařizují život v čistotě (deváté přikázání) a odpoutanost mysli a tužeb od hmotných dober (desáté přikázání) podle Pánových slov: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha“ a „Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je nebeské království“ (Mt 5, 3.8).

První otázka, na niž by bylo třeba dát odpověď, zní, zda má smysl hovořit o vnitřních hříších; jinak řečeno, proč je negativně hodnocena činnost rozumu a vůle, která se neprojevuje odsouzeníhodnými vnějšími skutky?

Tato otázka není nasnadě, neboť v seznamech hříchů, které nám nabízí Nový zákon, se objevují především vnější skutky (cizoložství, smilství, vražda, modloslužba, čarodějnictví, hádky, hněv atd.). Vidíme nicméně, že jsou v těchto seznamech uváděné jako hříchy i jisté vnitřní úkony (závist, zlá žádostivost, lakota).¹

Sám Ježíš vysvětluje, že ze srdce člověka vystupují „špatné myšlenky, vraždy, cizoložství, smilství, krádeže, křivá svědectví, rouhání“ (Mt 15, 19). A o specifické oblasti čistoty učí, že „každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci“ (Mt 5, 28). Z těchto textů vyplývá důležitý poznatek pro

morálku, neboť dávají pochopit, že pramen lidských skutků, a tedy i dobroty nebo špatnosti osoby, se nachází v tužbách srdce, v tom, co osoba „chce“ a co volí. Zlo vraždy, cizoložství, krádeže nespočívá předně ve fyzičnosti skutku či v jeho důsledcích (které hrají důležitou roli), ale ve vůli (v srdci) vraha, cizoložníka, zloděje, který chce určitý skutek a proto ho volí: rozhoduje se jít směrem proti lásce k bližnímu, a tudíž i proti lásce k Bohu.

Vůle směřuje vždy k nějakému dobru, ale někdy se jedná o dobro zdánlivé, něco, co tady a teď není racionálně zaměřitelné na dobro osoby v jejím celku. Zloděj chce něco, co považuje za dobro, ale skutečnost, že tento předmět patří jiné osobě, znemožňuje, aby volba ponechat si ho byla zaměřitelná na jeho dobro jako osoby neboli na cíl jeho života. V tomto smyslu není zapotřebí vnějšího činu pro vymezení vůle v

pozitivním nebo negativním smyslu. Kdo se rozhodl ukrást nějaký předmět, jednal zle, ačkoli to potom nemohl pro nepředvídané okolnosti učinit. Učinil vnitřní dobrovolný úkon proti ctnosti spravedlnosti.

Dobrota a špatnost osoby spočívá ve vůli, a proto by se striktně řečeno měly tyto pojmy používat ve vztahu k touhám (chtěným, přijatým) a ne na myšlenky. Hovoříme-li o rozumu, používáme jiné kategorie, jako pravdivý a mylný. Když deváté přikázání zakazuje „nečisté myšlenky“, nehovoří o obrazech či o myšlení samotném, ale o úkonu vůle, která přijímá nezřízený požitek, který v ní určitý obraz (vnitřní nebo vnější) vyvolává.²

Vnitřní hříchy lze rozdělit na:

–nečisté myšlenky (*cogitationes impurae*): je to pomyslné představování si nějakého hříšného skutku bez úmyslu ho uskutečnit.

Jedná-li se o závažnou věc a člověk se v ní záměrně vyžívá, je to smrtelný hřích;

– nečistá touha (*desiderium impurum*): vnitřní abstraktní touha po hříšném skutku, v němž má osoba zalíbení. Není zde záměr tento skutek provést (to vždy vyžaduje rozhodnou vůli), ačkoli mnohdy by k němu došlo, kdyby neexistovaly některé důvody, které člověka zastaví (důsledky skutku, obtížnost jeho provedení atd.);

– nečistá záliba (*delectatio morosa*): je to dobrovolné zalíbení ve špatném skutku, který provedla osoba sama nebo někdo jiný. Obnovuje v duši hřích.

Vnitřní hříchy samy o sobě mívají menší závažnost než jim odpovídající vnější hříchy, protože vnější skutek zpravidla ukazuje intenzivnější dobrovolnost. Jsou však velmi nebezpečné, především pro lidi, kteří

usilují o vztah a přátelství s Bohem, neboť:

– se jich lze snáze dopustit, stačí totiž souhlas vůle; pokušení mohou být častější;

– se jim věnuje menší pozornost, protože někdy z neznalosti a někdy pro určité spiklenectví s vášněmi nechtějí být uznané za hříchy, byt jen všední, pakliže byl souhlas nedokonalý.

Vnitřní hříchy mohou pokřivit svědomí, přijímá-li se např. obyčejně nebo s jistou pravidelností všední hřích, i když je snaha vyvarovat se smrtelného hříchu. Toto pokřivení může vést k projevům podrážděnosti, k nedostatkům lásky, ke kritice, ke smíření se s častým pokušením, proti němuž se nebojuje atd.;³ v některých případech může dojít dokonce k neochotě přiznat vnitřní hříchy, k jejich zakrývání neodůvodněnými důvody, které nakonec zmatou

svědomí ještě více; následkem toho roste snadno sebeláska, dostavuje se neklid, pokora a upřímná lítost se stává náročnější a člověk se může ocitnout ve stavu vlažnosti. V boji proti vnitřním hříchům je velice důležité nedávat prostor skrupulím.⁴

V boji s vnitřními hříchy pomáhá:

– časté přijímání svátostí, které nám dávají nebo zvětšují milost a uzdravují nás z našich každodenních ubohostí;

– modlitba, umrtvování a práce, upřímná touha po Bohu;

– pokora – která nám umožňuje přiznat si naši ubohost, aniž bychom si nad svými chybami zoufali – a důvěra v Boha s vědomím, že je vždy připraven nám odpustit;

– cvičit se v upřímnosti k Bohu, k sobě samému a k duchovnímu vůdci; pečlivě zpytovat svědomí.

2. Očištění srdce

Deváté a desáté přikázání hovoří o niterných mechanismech, které způsobují hříchy proti čistotě a spravedlnosti a v širším smyslu jakékoliv hříchy.⁵ V pozitivním smyslu tato přikázání nabádají k čestnému jednání s čistým srdcem. Jsou proto velmi důležité, neboť nezůstávají u vnějšího posuzování skutků, nýbrž posuzují zdroj, z něhož tyto skutky pochází.

Tyto vnitřní dynamismy jsou zásadní v křesťanském mravním životě, kde jsou dary Ducha svatého a vlité ctnosti modulované dispozicemi každé osoby. V tomto smyslu mají zvláštní význam mravní ctnosti, jež jsou vlastně dispozicemi vůle a ostatních smyslových žádostí jednat dobře. S ohledem na tyto prvky je možné vykořenit jistou karikaturu mravního života jako boje proti hříchům a objevit nesmírné pozitivní

panorama úsilí o růst v ctnostech (pro očištění srdce), které má v sobě lidský život a zvláště život křesťana.

Tato přikázání se týkají více vnitřních hříchů proti čistotě a spravedlnosti, které jsou dobře ukázány v Písmu svatém, které hovoří o „třech nezřízených touhách neboli žádostivostech: žádostivosti těla, žádostivosti očí a pýše života (1 Jan 2, 16)“ (Katechismus, 2514).

Deváté přikázání pojednává o ovládání žádostivosti těla, desáté přikázání pojednává o žádostivosti po cizím dobru. Zakazují nechat se těmito žádostivostmi vědomě a dobrovolně strhávat.

Nezřízené sklony neboli žádostivost spočívají ve „vzpouře „těla proti duchu“, která je důsledkem neposlušnosti prvotního hříchu“ (Katechismus, 2515). Po prvotním hříchu není nikdo prost žádostivosti,

kromě našeho Pána Ježíše Krista a
Nejsvětější Panny Marie.

Ačkoli žádostivost sama o sobě není
hřích, vzbuzuje náklonnost k hříchu
a plodí hřích, není-li s pomocí milosti
podřízena rozumu osvícenému
vírou. Opomine-li se existence
žádostivosti, je snadné myslet si, že
všechny zakoušené sklony „jsou
přirozené“ a že není nic špatného
nechat se jimi unášet. Mnozí si však
uvědomují, že to není pravda, když
pomyslí na to, co by se stalo s
podnětem k násilí: uznávají, že se
nelze tímto podnětem nechat vést,
ale naopak je ho třeba ovládat,
protože není přirozený. Jedná-li se
však o čistotu, již nechtějí uznat to
samé a říkají, že není nic špatného
na tom nechat se vést „přirozeným“
podnětem. Deváté přikázání nám
pomáhá pochopit, že tomu tak není.
Žádostivost totiž pokřivila
přirozenost a to, co je zakoušeno jako
přirozené, bývá často následek

hříchu a je třeba to ovládat. To samé lze říci o nezřízené touze po bohatství nebo o chamtivosti, na které poukazuje desáté přikázání.

Nepořádek v nás vyvolaný prvotním hříchem a našimi osobními hříchy je třeba rozpoznat, neboť toto poznání:

– nás podněcuje k modlitbě: pouze Bůh nám odpouští prvotní hřích, který zavládl příčinu k žádostivosti; a stejně tak pouze s jeho pomocí dokážeme tento nezřízený sklon překonat; Boží milost uzdravuje v naší přirozenosti zranění způsobená hříchem (kromě toho, že ji pozdvihuje na nadpřirozenou rovinu);

– nás učí milovat vše stvořené, neboť vyšlo jako dobré z rukou Boha; jsou to naše nezřízené touhy, které způsobují, že lze nakládat se stvořenými dobry zle.

3. Boj o čistotu

Čistota srdce znamená mít *svatý* způsob citového vnímání. S Boží pomocí a díky osobnímu úsilí dospívá člověk ke stále „čistějšímu srdci“: k čistotě „myšlení“ a tužeb.

Co se devátého přikázání týče, křesťan dosáhne této čistoty milostí Boží a pomocí ctnosti a daru čistoty, čistoty úmyslu a pohledu a skrze modlitbu.⁶

Čistota pohledu nespočívá jen v odmítnutí dívat se na zjevně nevhodné obrazy, ale vyžaduje očištění užívání našich vnějších smyslů tak, abychom hleděli na svět a na ostatní lidi nadpřirozeným pohledem. Jedná se o pozitivní boj, který umožňuje člověku objevit skutečnou krásu celého stvoření a zvláště krásu těch, kdo byli stvořeni k obrazu a podobě Boží.⁷

„Čistota vyžaduje stud. Ten patří k podstatě umírněnosti. Stud chrání intimitu člověka. Stud odmítá odhalit to, co má zůstat skryto. Je zaměřen na čistotu, jejíž křehkost dosvědčuje. Řídí pohledy a gesta ve shodě s důstojností osob a jejich spojení“ (Katechismus, 2521).

4. Chudoba srdce

„Touha po opravdovém štěstí osvobozuje člověka od nezřízeného lpění na statcích tohoto světa, aby dosáhla svého naplnění v patření na Boha a v Boží blaženosti“ (Katechismus, 2548). „Příslib, že budeme vidět Boha, přesahuje jakékoliv štěstí. V Písmu „vidět“ je tolik, co „vlastnit“. Kdo vidí Boha, dosáhl všeho dobra, na které je možno pomyslet.“⁸

Hmotná dobra jsou dobrá jako prostředky, nejsou však cílem. Nemohou naplnit srdce člověka,

které je učiněno pro Boha a nedá se uspokojit hmotným blahobytem.

„Desáté přikázání zakazuje nenasytnost a touhu neomezeně si přivlastňovat pozemské statky; zakazuje nezřízenou žádostivost, vzniklou z bezuzdné záliby v bohatství a s ním spojené moci. Zakazuje také touhu spáchat nespravedlnost, kterou by byl poškozen pozemský majetek bližního“ (Katechismus, 2536).

Hřích je odvrácení od Boha a přiklonění k tvorům; lpění na hmotných dobrech radikálním způsobem živí toto přiklonění a vede k zaslepenosti mysli a k zatvrzelosti srdce: „Jestliže má někdo majetek a vidí, že jeho bratr je v nouzi, ale zavře před ním svoje srdce – jak v něm může zůstat Boží láska?“ (1 Jan 3, 17). Nezřízená touha po materiálních dobrech je v rozporu s křesťanským životem: nelze sloužit

zároveň Bohu i bohatství (srov. Mt 6, 24; Lk 16, 13).

Přehnaná důležitost, jež se dnes přikládá hmotnému blahobytu na úkor mnoha jiných hodnot, není znamením lidského pokroku; je poklesnutím a úpadkem člověka, jehož důstojnost spočívá v tom, že je duchovní tvor povoláný k věčnému životu jako dítě Boží (srov. Lk 12, 19–20).

„Desáté přikázání vyžaduje, aby se z lidského srdce vyhostila závist“ (Katechismus, 2538). Závist je jeden z hlavních hříchů. „Spočívá ve smutku, který člověk zakouší z majetku druhého“ (Katechismus, 2539). Ze závisti může vycházet mnoho dalších hříchů: nenávist, pomluva, nactiutrhaní, neposlušnost atd.

Závist je odmítnutí lásky. Chceme-li s ní bojovat, je třeba pěstovat ctnost laskavosti, která nám pomáhá přát ostatním dobro jako projev naší lásky

k nim. Rovněž nám v tomto boji pomáhá ctnost pokory, protože nesmíme zapomínat, že závist pochází často z pýchy (srov. Katechismus, 2540).

Základní použitá literatura

– Katechismus katolické církve, 2514–2557

Doporučená literatura

– Sv. Josemaría, Protože budou vidět Boha. *Boží přátelé*, 175–189; Odpoutanost. *Boží přátelé*, 110–126.

1Srov. Gal 5, 19–21; Řím 1, 29–31; Kol 3, 5. Svatý Pavel vyzývá k zdržování se smilství a píše: „Naučte se každý držet svoje tělo ve svaté kázni a počestnosti, ne ve chtivé žádostivosti jako pohané, kteří neznají Boha (...). Bůh nás přece nepovolal k nečistotě, ale k posvěcení“ (1 Sol 4, 3–7). Zdůrazňuje význam vnitřních citových hnutí, která jsou původcem

činů, a poukazuje na nutnost jejich
očisťování pro svatost.

2Tímto způsobem lze lépe pochopit
rozdíl mezi stavem „pociťovat“ a
„souhlasit“, ve vztahu k určité vášni
nebo hnutí smyslovosti. Pouze tehdy,
když dojde k souhlasu vůle, lze
hovořit o hříchu (pokud byl předmět
hříšný).

3„Brodíš se v pokušeních, vydáváš se
v nebezpečí, zahráváš si s pohledy a
představivostí, bavíš se o
hloupostech. – A pak se děšíš, že tě
přepadají pochybnosti, skrupule,
zmatky, smutek a malomyslnost. –
Musíš mi přiznat, že jsi málo
důsledný“ (sv. Josemaría, *Brázda*,
132).

4„Ať se stane cokoliv, neznepokojuj
se, pokud nesouhlasíš. – Protože
jenom tvá vůle může otevřít dveře
srdce a vpustit tam tyto ohavnosti“
(sv. Josemaría, *Cesta*, 140); srov.
tamtéž, 258.

5„Desáté přikázání se týká úmyslů srdce a spolu s devátým shrnuje všechny přikázání zákona“ (Katechismus, 2534).

6„S Boží milostí dosáhne čistoty srdce: – skrze ctnost a dar čistoty, protože čistota umožňuje milovat celým a nerozděleným srdcem; – skrze čistý úmysl, který spočívá ve stálém zaměření na pravý cíl člověka: pokřtěný se snaží prostým okem ve všem hledat a konat Boží vůli; – skrze čistý pohled, vnější i vnitřní; skrze ukázněné city a obrazotvornost, odmítáním jakéhokoliv zalíbení v nečistých myšlenkách, které vedou k tomu, že se člověk vzdaluje od cesty Božích přikázání: ‚Pohled vzněcuje pošetilce k vášni‘ (Mdr 15,5); skrze modlitbu“ (Katechismus, 2520).

7„Oči! Jimi vchází do duše mnoho nepravostí. David by mohl vyprávět!... Uhlídáte-li svůj zrak,

uhlídáte i své srdce“ (sv. Josemaría, *Cesta*, 183). „Můj Bože! Nalézám půvab a krásu ve všem, co vidím: budu proto z Lásky neustále hlídat svůj zrak“ (sv. Josemaría, *Výheň*, 415).

8Sv. Řehoř z Nyssy, *Orationes de beatitudinibus*, 6: PG 44, 1265A. Srov. Katechismus, 2548.

.....

pdf | dokument generován automaticky
z [https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/
tema-39-devate-a-desate-prikazani/](https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/tema-39-devate-a-desate-prikazani/)
(08.08.2025)